

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Water

Aan: Jaap Wisse (Nieuw Winkel Vastgoed)
Van: Tessa van Vreeswijk (RHDHV)
Gecontroleerd door: Geoffrey de Rooij (RHDHV)
Datum: 6 mei 2021
Kopie: Jan-Willem Geuke (RHDHV), John Mulder (Omgevingsdienst IJssel), Nathan Ferket (SUM Architecten), Marloes Hulzink (Gemeente Apeldoorn)
Ons kenmerk: BD1624-RHD-ZZ-XX-NT-Z-0001
Classificatie: Projectgerelateerd
Goedgekeurd door: Jan-Willem Geuke (RHDHV) en John Mulder (Omgevingsdienst IJssel)

Onderwerp: Ecologisch werkprotocol Winkelcomplex Coop en Dekamarkt, Apeldoorn

1 Inleiding

Het Winkelcentrum Kerschoten in Apeldoorn stamt uit de jaren '60 en is toe aan vernieuwing. Nieuw Winkel Vastgoed is voornemens (samen met de gemeente) dit winkelcentrum uit te breiden, te vernieuwen en te optimaliseren. Hiervoor is een uitbreiding op de begane grond en een dakopbouw voorzien. Ten behoeve van dit voornemen heeft Royal HaskoningDHV in opdracht van Nieuw Winkel Vastgoed een quickscan uitgevoerd om de mogelijke effecten op beschermde dier- en plantensoorten in kaart te brengen (Van Vreeswijk, 2020). Hieruit is naar voren gekomen dat het winkelcomplex geschikt is voor vleermuizen. Het is echter onbekend of deze soorten daadwerkelijk gebruik maken van de bebouwing. Bij de gemeente Apeldoorn zijn binnen het winkelcomplex geen bijzondere verblijfplaatsen bekend zoals een kraamverblijfplaats of massa winterverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen. Ook zijn geen waarnemingen van verblijfplaatsen van de laatvlieger of gewone grootoorvleermuis bekend bij de gemeente Apeldoorn.

Voor uitvoering van de werkzaamheden wil Nieuw Winkel Vastgoed aansluiten bij het SMP Apeldoorn. Eén van de vereisten van het SMP is het opstellen van een ecologisch werkprotocol (Klasberg, 2019). Hierin wordt op een voor bij de uitvoering bruikbaar format beschreven op welke wijze met de beschermde natuurwaarden omgegaan moet worden en op welke wijze compensatie plaatsvindt. Nieuw Winkel Vastgoed heeft Royal HaskoningDHV gevraagd om hiervoor dit ecologisch werkprotocol op te stellen.

2 De voorgenomen ontwikkeling en scope van dit werkprotocol

Aan de zuidkant van het winkelcentrum liggen aan de Nobelstraat noodwoningen van Woonmensen/Sja. Deze noodwoningen worden gesloopt. In plaats daarvan wordt een parkeerterrein aangelegd. Op de hoek Edisonlaan/Nobelstraat wordt een nieuw parkeerterrein aangelegd. De drie bestaande parkeerplaatsen aan de Edisonlaan worden geoptimaliseerd en heringericht. Verder verandert aan deze parkeerterreinen functioneel relatief weinig. De parkeergelegenheid aan de westzijde (aan de Koninginnelaan) van het centrum wordt beperkt uitgebreid. De twee bestaande parkeerterreinen worden aan elkaar gekoppeld.

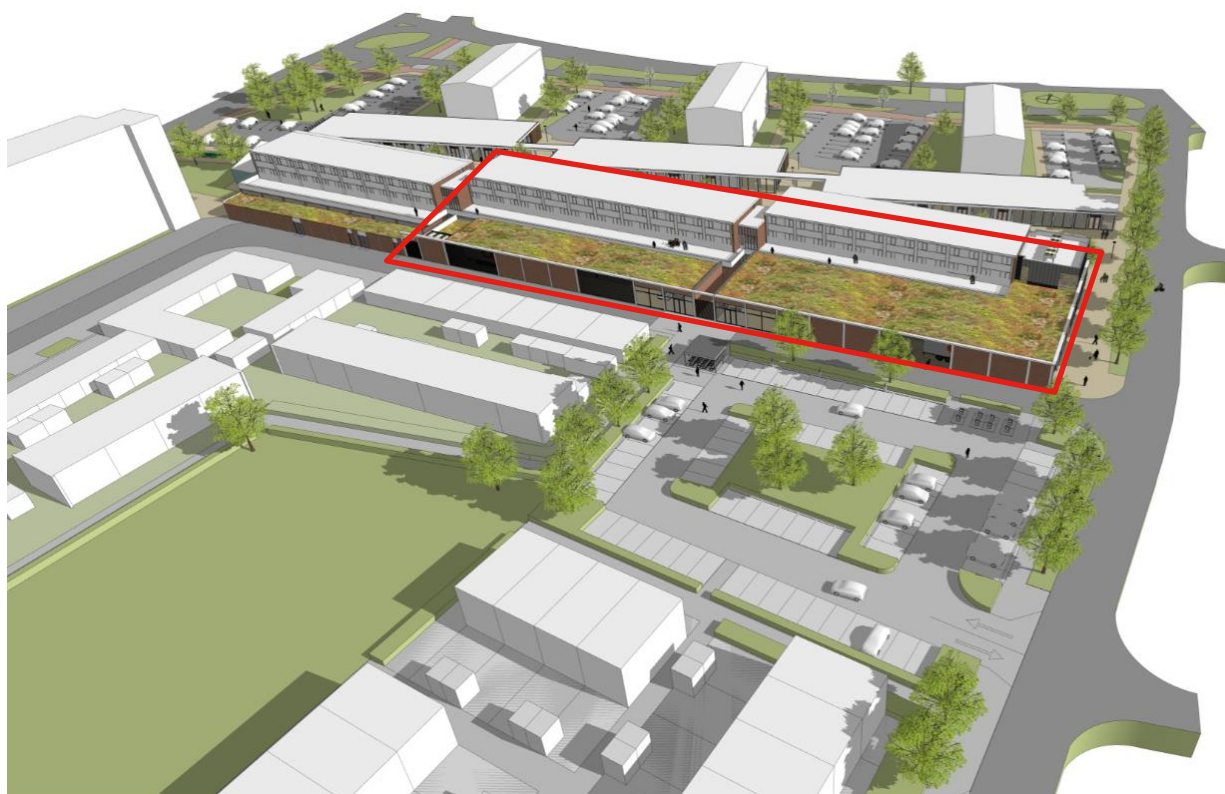
Ten behoeve van het herstel van de beken en sprengen in Apeldoorn is men voornemens de beek ter hoogte van het winkelcentrum door het winkelcentrum te leiden. Door het aanleggen van de beek zal de rijstrook uitkomend op de Koninginnelaan worden verlegd.

Aan de noordzijde van het winkelcentrum zijn de bestaande arcades al dichtgezet. De winkelpui is naar voren getrokken tot onder de bouwkundige luifel en de stalen luifels zijn verwijderd. Ter plaatse van de

voormalige apotheek (in het noordoostzijde van het winkelcentrum) wordt een deel van de bestaande bebouwing gesloopt.

De vestigingen van de huidige supermarkten worden aan de zuidzijde substantieel uitgebreid. Het blok van de COOP wordt zowel aan de voor- als aan de achterzijde uitgebreid. Het blok van de Dekamarkt wordt zowel aan de voor-, zij- als aan de achterzijde uitgebreid.

Dit ecologisch werkprotocol heeft alleen betrekking op de werkzaamheden aan de winkelpanden aan de zuidzijde van het winkelcentrum (COOP en Dekamarkt, Mercatorplein 61 en 15 te Apeldoorn). De werkzaamheden aan de wegen en het groen worden door de gemeente uitgevoerd.

Figuur 2-1. Impressie van het definitief ontwerp, met rood omlind de panden van de Coop en Dekamarkt waarvoor dit ecologisch werkprotocol is opgesteld. Bron: Nieuw Winkel Vastgoed.

Huidige stand van zaken en planning

De gemeente (en Nieuw Winkel Vastgoed als initiatiefnemer) dienen het bestemmingsplan en overige vergunningen compleet te hebben en door de gemeenteraad en uiteindelijk Raad van State te krijgen. Dit traject is ingezet en volgens de huidige planning zullen eind 2021 zowel het bestemmingsplan als de vergunningen onherroepelijk zijn.

De gemeente dient Nieuw Winkel Vastgoed vervolgens bouwrijpe grond op te leveren. Deze grond zal waarschijnlijk in gefaseerde overdracht plaatsvinden. De gemeente en De Woonmensen moeten daarvoor eerst de grond voor de parkeerplaatsen in orde maken. Daarna/tegelijkertijd wordt de weg aan de zuidzijde (de Voltastraat) (gefaseerd) verlegd, inclusief alle kabels en leidingen. De gemeente schat in dat dit ongeveer twee maanden in beslag gaat nemen.

Als alles volgens planning verloopt, kan Nieuw Winkel Vastgoed in februari 2022 met de start van de herinrichting van de winkelpanden starten. Als eerste wordt blok 2 van de Coop gedaan. De winkels blijven zo lang mogelijk open voor publiek. Achtergevel, funderingen en dak worden eerst aangepakt. Daarna worden de tussenmuren gesloopt. De voorpui wordt pas op het laatst vervangen. De nieuwe pui wordt eerst neergezet, waarna de oude pui gesloopt wordt. Doorlooptijd circa 2,5 maand (half april 2022).

De tweede fase betreft Blok 3 Dekamarkt. Ook hiervoor geldt dat de winkel zo lang mogelijk door moet kunnen draaien. Wanneer Nieuw Winkel Vastgoed de grond goed krijgt aangeleverd, zullen deze werkzaamheden ongeveer twee tot drie maanden in beslag nemen. Ook hier wordt eerst de fundering gemaakt, puilen en daken vervangen en daarna worden pas de oude buitenmuren gesloopt. Als alles volgens planning verloopt, hoopt men in september/oktober 2022 geheel gereed te zijn.

De bovenwoningen blijven ongemoeid. Deze zijn ook geen eigendom van Nieuw Winkel Vastgoed. Nieuw Winkel Vastgoed doet niets aan het groen en de openbare ruimte, dat is allemaal verantwoordelijkheid van de gemeente. De spouwmuren bij de bovenwoningen (indien die er zijn) blijven gewoon intact. Het gaat dus puur om een uitbreiding op de begane grond.

3 Beleidskader

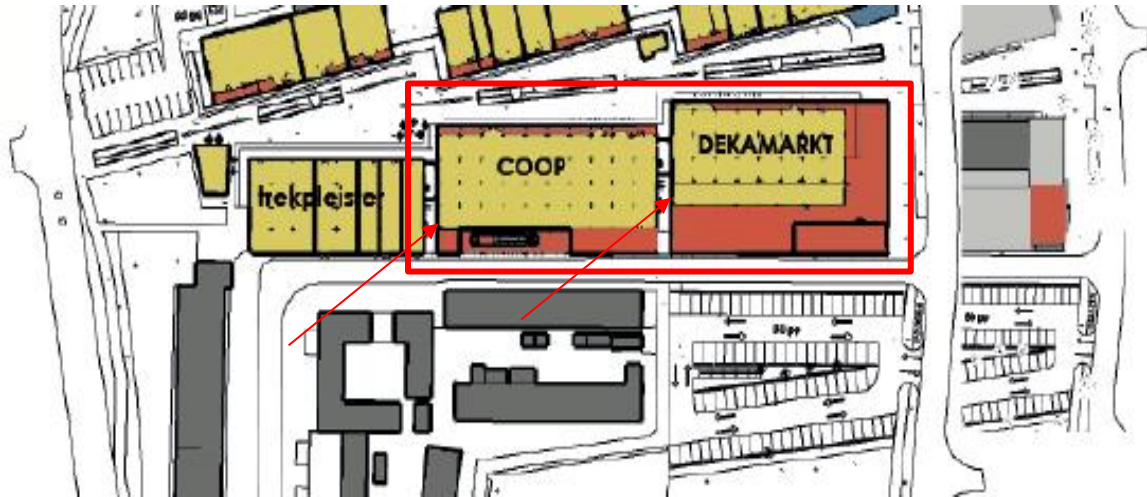
Het plangebied valt binnen het bereik van het soortenmanagementplan van de gemeente Apeldoorn. Voor de gebruikte methodiek wordt verwezen naar het rapport: *Soortenmanagementplan gebouwbewonende soorten Apeldoorn* (Klasberg, 2019).

Het gebruik van een soortenmanagementplan (SMP) als basis voor het aanvragen van een ontheffing en het uitvoeren van werkzaamheden is een relatief nieuwe werkwijze. Het wijkt af van de tot op heden gebruikelijke vormen van onderzoek, zoals deze staan beschreven in het *Vleermuisprotocol 2021* (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Juridisch gezien is voor deze werkwijze nog maar weinig casuïstiek voorhanden, waarmee bepaald kan worden of de methodiek op lange termijn houdbaar is.

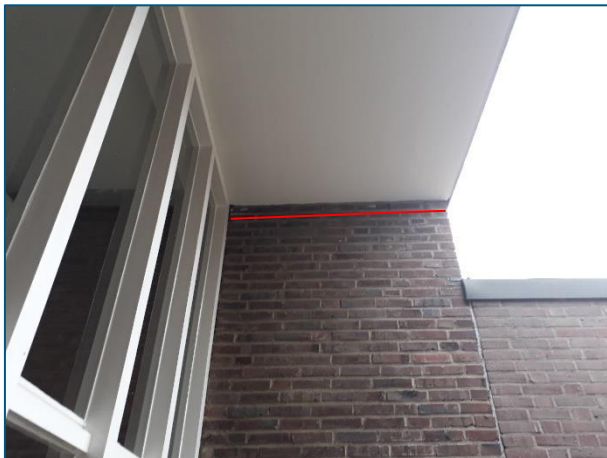
Bij het werken met een SMP doet men aannames over het voorkomen van gebouwbewonende soorten in een groot gebied, op basis van de inventarisatie van een deel of delen van dit gebied. In het geval van de gemeente Apeldoorn hebben Arcadis en Regelink Ecologie & Landschap het veldonderzoek uitgevoerd voor de totstandkoming van het SMP.

4 Aanwezigheid beschermde soorten

Tijdens de ecologische onderzoeken die voor het SMP zijn uitgevoerd, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen in het winkelcomplex. Er zijn ook geen waarnemingen bekend in de NDFF. Uit de quickscan van 2020 is naar voren gekomen dat de winkelpanden hebben wel mogelijk betekenis voor gewone dwergvleermuizen. De panden hebben op de begane grond twee muren met open stootvoegen waar deze vleermuizen naar binnen kunnen vliegen of achter kunnen kruipen (Figuur 5-1). De betreffende muren staat echter niet in verbinding met de buitenmuur van de bovenwoningen of de laagbouw ten zuiden ervan. Er zijn geen boeiboorden of andere gevelbetimmering waarmee de spouwmuur kan worden benaderd. Gezien de beperkte reikwijdte van deze spouwmuren, de verlichte omgeving (er hangt een lamp aan de muur die de ingang van de portiek verlicht) en de relatief beperkte hoogte van de invliegopeningen (begane grond) betreft het marginaal geschikte potentiële verblijfplaatsen en worden hier alleen paar- en zomerverblijfplaatsen van de beschermde gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) verwacht. Stootvoegen zijn vaak te klein om als invliegopening te dienen. Stootvoegen zijn voor laatvliegers vaak te klein om als invliegopening te dienen. Er zijn weinig waarnemingen bekend waarbij de laatvlieger rechtstreeks de spouwmuur ingingen (Vleermuiswerkgroep Groningen, 2017).

Figuur 4-1. Plattegrond van het definitief ontwerp met de aanpassingen, met rood omljnd de panden van de Coop en Dekamarkt waarvoor dit ecologisch werkprotocol is opgesteld. De rode pijlen zijn de locaties waar stootvoegen in de muur zijn aangetroffen.

Figuur 4-2. Een van de twee identieke ingangen aan de zuidzijde die toegang geeft tot de woningen boven de Coop en Dekamarkt met rood omljnd de stootvoegen die vleermuizen toegang geven tot de spouw erachter. Aan de opbouw van de muren kan worden afgeleid dat de spouw in deze muur niet in verbinding staat met de buitenmuur van de bovenwoningen of de laagbouw aan de zuidzijde.

Figuur 4-3. De muur aan de oostzijde van de Dekamarkt. Hier zijn geen stootvoegen aanwezig. Net boven de afscheiding (plafond) die de Dekamarkt van de woningen erboven scheidt zitten wel stootvoegen. Door deze afscheiding is echter duidelijk dat een eventuele spouw in de muur van de Dekamarkt niet in verbinding staat met de buitenmuur van de bovenwoningen.

Figuur 4-4. De laagbouw aan de zuidzijde van het winkelcentrum. Er zijn geen stootvoegen aanwezig. Het dak rust direct op de muur. Er is geen indicatie dat er ruimte achter de muur of onder het dak is voor vleermuizen. Foto's: RHDHV, 2019.

Effecten

De renovatie en geplande verbouwing van de gebouwen in het plangebied kan leiden tot aantasting en vernietiging van vaste rust- en verblijfplaatsen, en mogelijk verstoring en doden van individuen van gewone dwergvleermuis. Dit dient te worden voorkomen. Hiervoor worden in het volgende hoofdstuk maatregelen aangedragen.

Daarnaast worden in de nieuwe situatie nestkasten ingebouwd voor de huismus (zie paragraaf 5.2). Voor gierzwaluw is het gebouw te laag (zie ook paragraaf 5.3).

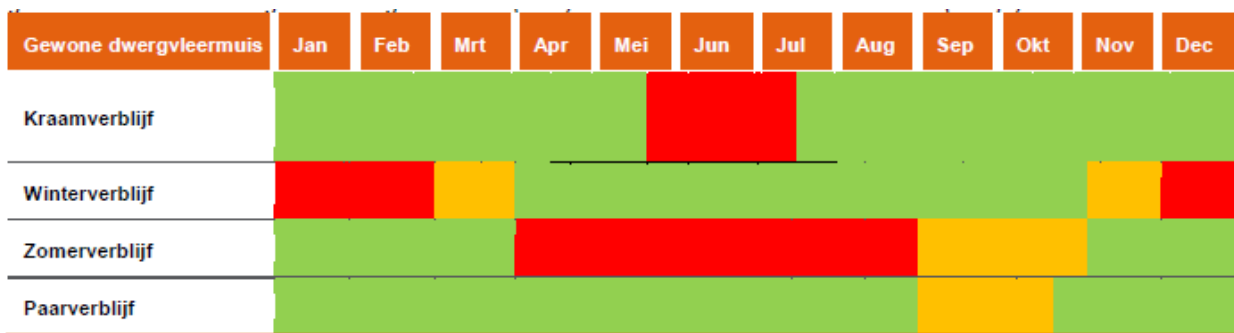
5 Maatregelen

5.1 Vleermuizen

5.1.1 Ongeschikt maken van verblijfplaatsen

In het SMP staat in paragraaf 6.3.3. aangegeven dat “de soorten zodanig „ontmoedigd” moeten worden, dat ze de betreffende woningen (tijdelijk) verlaten en in de directe omgeving op zoek gaan naar een alternatieve verblijfplaats” (p. 88).

Het ongeschikt maken van het winkelcomplex moet worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode voor vleermuizen (dus buiten de kraam- en winterperiode) en uiterlijk 3 dagen voor aanvang van de sloop. Rekening houdend met alle mogelijk voorkomende soorten is dit volgens het SMP de maand maart en september - november (Figuur 5-1). Echter is het ecologisch gezien ook te verantwoorden de controle en de plaatsing van de exclusion flaps uit te voeren in april; dat is namelijk ná de winterslaap en vóór de vorming van een kraamkolonie of de aanwezigheid van jongen.

Figuur 5-1. Kwetsbare periodes voor de soorten gewone dwergvleermuis (Klasberg, 2019).

Het gaat daarbij specifiek om de volgende verplichte acties:

- De winkelcomplexen van de COOP en Dekamarkt mogen tussen 1 maart - 30 april of tussen 1 september – 28 november, in de oranje periode onder strikte voorschriften, ongeschikt gemaakt worden (Klasberg, 2021). Dit gebeurt door middel van het plaatsen van ‘exclusion flaps’ op de stootvoegen (de locaties met een duidelijke toegang voor vleermuizen). De ‘exclusion flaps’ zorgen ervoor dat de vleermuizen in de spouwmuur wel naar buiten kunnen, maar niet meer naar binnen. Om de twee meter dient een exclusion flap te worden brengen op een voor vleermuizen geschikte stootvoeg. De overige stootvoegen worden afgedicht met rolschuim of bijenbekjes.
- Het ongeschikt maken van het winkelcomplex wordt minimaal 3 tot 7 dagen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden uitgevoerd (1 maart - 30 april en **1 sept – 28 nov 2021**). Wil men conform voorgenomen planning in februari 2022 met de werkzaamheden starten, dan betekent dit dat **uiterlijk eind november 2021** bovengenoemde maatregelen moeten zijn uitgevoerd.
- Bij het ongeschikt maken moet de avondtemperatuur 3 dagen achtereen minimaal 10°C zijn.
- Na 3 dagen vindt een controleronde plaats door een deskundig ecooloog.

Het natuurvrij en ongeschikt maken wordt begeleid, gecontroleerd en bekrachtigd door een ter zake kundige ecooloog. Voor deze laatste stap wordt een verklaring ondertekend en afgegeven (zie bijlage 1).

5.1.2 Permanente voorzieningen

De winkelcomplexen betreffen een grondgebonden gebouw. De woningen in de woonlagen erboven blijven ongemoeid. In de woningcomplexen heeft de ecologische status van “gewone” verblijfplaats van een gebouwbewonende vleermuis (zomer en paarverblijf) (zie voor onderbouwing hoofdstuk 4). Hoewel er in de huidige situatie geen kraamverblijfplaatsen aanwezig zijn, dient als onderdeel van het standaardpakket aan beschermingsmaatregelen van het SMP, echter bij panden waar nu geen kraamverblijfplaatsen voorkomen, toch maatregelen voor dit type verblijfplaats te worden getroffen. Daarmee wordt gezorgd voor een substantiële plus in het aanbod aan verblijven. Deze plus is een belangrijke vereiste voor het garanderen van de „gunstige staat van instandhouding” van de gewone dwergvleermuis.

Gewone dwergvleermuisen zoeken bij vorst vaak verwarmde gebouwen op. Daar verzamelen groepen dieren zich dan bij zogenaamde massawinterverblijfplaatsen (Vleermuiswerkgroep Nederland, 2021). Massawinterverblijfplaatsen worden vaak gevonden in wat grotere, hogere gebouwen, zoals flat- of kantoorgebouwen. De winkelcomplexen betreffen enkellaagse begane grond bouwconstructies. De winkelcomplexen voldoen niet aan deze eisen voor massawinterverblijfplaatsen. Realisatie van permanente massawinterverblijfplaatsen is daarom niet zinvol. Er wordt dan ook in overleg met de ontheffinghouder vanwege deze redenen afgezien van de inbouw van massawinterverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis.

In geval van afwijkende gebouwen gaat de ontheffinghouder uit van een het aantal woningen dat er qua oppervlak uit kunnen. Voor een woning is 100m² gewoon. Winkelcomplex Coop komt dit uit op 1.200 m² / 100 m² = 12 woningen. Voor winkelcomplex Dekamarkt is dit 950 m² = 9,5 woningen.

Voor het aantal permanente functies dat conform SMP (Tabel 19, overige type gebouw) per winkelcomplex dient te worden aangeboden in de eindsituatie dienen, zie Tabel 5-1. Voor de minimale omvang van de verschillende type functies is gebruik gemaakt van het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis:

- klein zomer / najaarsverblijf tot 10 dieren: model A met omvang van minimaal 50 cm hoog x 20 - 30 cm breed te zijn (1 – 1,5 m²).
- groot zomer / najaarsverblijf tot 25 dieren: model B met omvang van minimaal 70 cm hoog x 50 cm breed te zijn (3,5 m²)
- kraamverblijfplaats: model C met omvang van minimaal 80 cm hoog x 70 cm breed te zijn (5,6 m²).

In totaal voor beide winkelcomplexen samen geeft dit een verplichte minimale oppervlakte van 45,5 m².

Tabel 5-1. Minimale aantal en omvang van permanente functies voor vleermuisen voor de Coop en Dekamarkt (totaal 2.150 m² = 21,5 woningen).

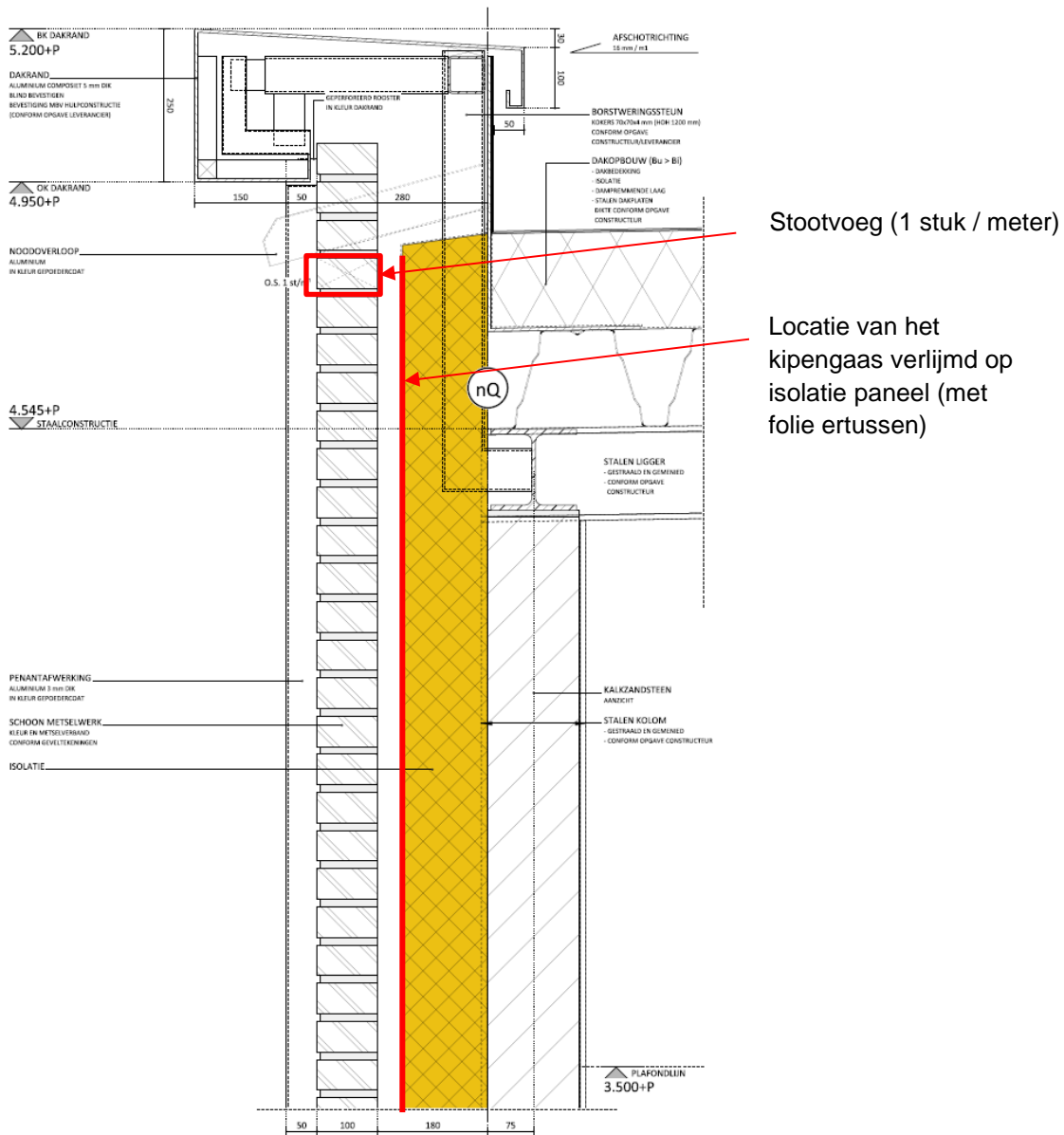
Type permanente functie		Aantal permanente functies	m ² per stuk	totaal m ²
klein	0,5 per woning	10,75	1,5	16,1
groot	1 per complex	2	3,5	7,0
kraam	2 per complex	4	5,6	22,4
totaal				45,5

In het nieuwe ontwerp is op meerdere plaatsen op de begane grond in de zuid- en oostgevel metselwerk opgenomen, met daarin een spouwmuur en stootvoegen (1 stuks/m). Voor de breedte van de stootvoegen wordt afgeweken van de normale maximale breedte van 10 mm van het bouwbesluit. In het bouwbesluit staat namelijk dat voor beschermde diersoorten van de regel afgeweken mag worden (artikel 3.69 lid 2). Bij natuurinclusief bouwen en zeker in verband met een ontheffing Wnb is dit van toepassing. Voor de stootvoegen wordt daarom 15(-20) mm gehanteerd. Dit is een goede maat voor alle vleermuissoorten, ook voor de laatvlieger, een van de grotere vleermuissoorten van Nederland. De stootvoegen worden geplaatst op een minimale hoogte van 4 meter (zie Figuur 5-2).

De spouwmuur is 40 millimeter diep. In totaal wordt er 105 m² spouwmuur aan de zuidzijde en 50 m² spouwmuur aan de oostzijde gerealiseerd. Deze muurdelen bieden meer ruimte aan vleermuizen dan in de oorspronkelijke constructie, en ruim meer dan de minimale verplichte oppervlakte voor de verschillende typen permanente functies. Deze maatregel, ruimte in de spouw, is wetenschappelijk bewezen effectief en wordt daarom aangeraden.

De isolatielaag wordt afgedekt met folie om deze waterdicht te maken. Tegen dit folie wordt vervolgens kippengaas gelijmd, zodat de vleermuizen voldoende grip hebben om er tegenaan te hangen. Hiervoor wordt kunststof gaas met kleine maaswijdte gebruikt (bijvoorbeeld 13x13mm¹) om te voorkomen dat vleermuizen verstrikt gaan raken in kippengaas dat eventueel loskomt van de folie. Deze kleinere maaswijdte zal ook gemakkelijker verlijmt kunnen worden.

¹ <https://www.kuiper-gaas.nl/volieregaas/kunststof/volieregaas-kunststof-12x15-200cm-breed-per-meter.html?SID=nolc8298n4o98nhrk3rd09bgo1>

Figuur 5-2. Detailtekening van het metselwerk van de zuidzijde van de Coop en Dekamakt. In oranje de isolatie delen. De rode lijnen geeft de locatie van het houten ribbelpaneel waarmee een veilige leefomgeving wordt gerealiseerd voor de vleermuizen..
Bron: SUM Architecten, 2021a.

Figuur 5-3. De oostzijde van de overzichtstekening van de zuidgevel van de Coop en Dekamakt. Roodomlijnd het metselwerk met stootvoegen en open spouwmuur. Bron: SUM Architecten, 2021.

Figuur 5-4. De overzichtstekening van de oostgevel van de Coop en Dekamarkt. Roodomlijnd het metselwerk met stootvoegen en open spouwmuur. Bron: SUM Architecten, 2021.

5.2 Huismus

In de huidige situatie maakt de huismus geen gebruik van de winkelcomplexen (Van Vreeswijk, 2020). Als onderdeel van het standaardpakket aan beschermingsmaatregelen van het SMP dienen echter bij panden waar nu geen huismus voorkomt, toch maatregelen voor deze soort te worden getroffen. Daarmee wordt gezorgd voor een substantiële plus in het aanbod aan verblijven. Deze plus is een belangrijke vereiste voor het garanderen van de „gunstige staat van instandhouding” van de huismus.

Conform het SMP (Tabel 19) wordt voorgeschreven dat er 3 nestplekken per winkelcomplex – in totaal dus 6 nestkasten - moeten worden gerealiseerd. Daarbij worden de vereisten uit het Kennisdocument Huismus van BIJ12 toegepast. De architect heeft deze meegenomen in het ontwerp (zie Figuur 5-6 en SUM Architecten, 2021).

Vereisten voor de architect:

1. 6 nestkasten;
2. de openingen dienen minimaal 50 centimeter uit elkaar te liggen;
3. de nestkasten moeten op minimaal 3 meter hoogte worden ingebouwd;
4. inbouwen in de spouwmuur aan de oostzijde (oostzijde wordt minder heet)

In het ontwerp (zie Figuur 5-6 en SUM Architecten, 2021) is uitgegaan van de NK MU 07 Inbouwsteen Mus (nieuwbouw). (<http://www.vivapro.nl/NK-MU-07-Inbouwsteen-Mus>)

Figuur 5-5. De NK MU 07 Inbouwsteen Mus (nieuwbouw) van Vivara Pro.

Figuur 5-6. Een detail van de overzichtstekening van de oostgevel van de Dekamarkt met roodomlijnd de locaties van de nestkasten voor de huismus. Bron: SUM Architecten, 2021.

5.3 Gierzwaluw

Gierzwaluwen hebben een vrije uitvliegroute van minimaal 3 meter onder de uitvliegopening van het nest en minimaal 1 meter breed nodig, omdat ze niet direct vanuit het nest kunnen opstijgen en zich daarom eerst naar beneden laten vallen. Bij broedlocaties naast wegen is het bovendien van belang dat de uitvliegopening hoog genoeg is, zodat er geen verkeersslachtoffers kunnen vallen. Bij nieuwbouw dienen de neststenen bij voorkeur op het noorden of het oosten te worden geplaatst. Beide winkelcomplexen betreffen laagbouw, op de begane grond en hebben een maximale hoogte van zo'n 5 meter. Alleen in de zuid- en oostzijde zijn spouwmuren aanwezig, waarvan de oostzijde dus de voorkeur zou hebben. De oostzijde van het winkelpanden sluit echter aan op een drukke weg. De maximale hoogte voor de uitvliegopeningen is erg laag, waardoor er risico is op verkeersslachtoffers. Voor gierzwaluw bieden deze panden daarom geen geschikte mogelijkheden voor het realiseren van permanente nestlocaties. Er wordt dan ook in overleg met de vergunningverlener OVIJ vanwege deze redenen afgezien van de inbouw van neststenen voor gierzwaluw.

5.4 Monitoring

Monitoring van de effectiviteit van mitigerende maatregelen en van de populatietrends wordt gecoördineerd door de gemeente Apeldoorn. Er is in het kader van dit voorschrift een monitoringsplan voorgelegd aan de provincie Gelderland. Gerichte monitoring van de locatie van het plangebied is niet vereist onder de ontheffing op basis van het SMP.

6 Voorwaarden van het ecologisch werkprotocol

In dit werkprotocol staat beschreven hoe de activiteiten optimaal en dus met zo weinig mogelijk schade aan beschermde soorten en hun leefgebied uitgevoerd moeten worden. De beschreven activiteiten moeten worden begeleid door een deskundig ecooloog en enkele activiteiten moeten door een deskundig ecooloog worden uitgevoerd. De opdrachtgever heeft Royal HaskoningDHV verzocht deze ecologische begeleiding te verzorgen. Royal HaskoningDHV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en heeft verschillende ervaren ecologen in dienst die deskundig zijn op het gebied van de gewone dwergvleermuis (zie Box 6-1).

Box 6-1. Definitie deskundig ecooloog.

Wat is een deskundig ecooloog?

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

Aan dit ecologisch werkprotocol zijn enkele randvoorwaarden gesteld:

- Dit ecologisch werkprotocol dient op de werklocatie aanwezig te zijn en onder betrokken (onder)aannemers en werknemers bekend te zijn;
- Bij uitbesteding aan (onder)aannemers, blijft de verantwoordelijkheid en de zorgplicht bij de ontheffinghouder;
- De ontheffinghouder heeft de eindverantwoordelijkheid als opdrachtgever voor het conform de voorwaarden uit het ecologisch werkplan uitvoeren van de werkzaamheden;
- In de eerste uitvoeringsvergadering, *voorafgaande de start van de werkzaamheden*, wordt het ecologisch werkprotocol besproken en door de uitvoerende partijen geaccordeerd;
- Hiertoe zetten de uitvoerende partijen onderaan dit document een handtekening ter bevestiging van het bekend zijn met de voorwaarden uit het ecologische werkplan en voor akkoord voor het uitvoeren van de werkzaamheden conform deze voorwaarden;
- Indien nodig kan uit ecologische overwegingen bepaalde werkzaamheden worden stilgelegd of naar het oordeel van een ter zake kundige op een andere manier worden uitgevoerd. Dit gebeurt in overleg met de betrokken partijen;
- Het stilleggen van de werkzaamheden kan ook door het bevoegd gezag gebeuren, bijvoorbeeld op aanwijzing van de stadsecoloog of een BOA van de handhavende dienst, de Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ).

Erkenning en ondertekening

Het is van belang dat dit ecologische werkprotocol daadwerkelijk wordt opgevolgd. Zo niet, dan kan de aannemer de Wet natuurbescherming overtreden. Daarom moet dit ecologische werkprotocol altijd aanwezig zijn in het werkgebied, zodat controlerende instanties en alle betrokkenen het tijdens hun

werkzaamheden kunnen raadplegen. Daarnaast moet iedere betrokkene op de hoogte zijn van de inhoud van dit plan en dient er door de begeleidende ecooloog een logboek bijgehouden te worden bij werkzaamheden die raakvlakken hebben met onder de Wnb beschermde soorten.

Iedere opdrachtnemer is tenminste verantwoordelijk voor:

- Het kennisnemen van de maatregelen beschreven in het protocol;
- Het naleven van het werkprotocol;
- Het voorkomen van calamiteiten;
- Het beschermen van de aanwezige beschermde en niet-beschermde planten en dieren;
- Het tot een minimum beperken van natuurschade ten gevolge van activiteiten.

Partij	Naam	Datum en ondertekening
Opdrachtgever <i>Nieuw Winkel Vastgoed</i>	<i>Jaap Wisse</i>	
Uitvoerende aannemer		
Begeleidende ecooloog		
Overige		

Literatuur

- BIJ12 (2017a). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis.
- BIJ12 (2017b). Kennisdocument Laatvlieger.
- Klasberg, M. (2019). Soortmanagementplan (SMP) gebouwbewonende soorten Apeldoorn. Gebiedsgerichte bescherming van vogels en vleermuizen bij onderhoud, renovatie en verduurzaming. Arcadis Nederland B.V, Maastricht.
- Vreeswijk, van, T. (2020). Quickscan Wet natuurbescherming. Winkelcentrum Kerschoten Apeldoorn Referentie: BG6043WATRP1907291035. Versie 29 oktober 2020. Royal HaskoningDHV, Amersfoort.
- Netwerk Groene Bureaus (2021). Vleermuisprotocol 2021 gepubliceerd (28 okt 2020).
- SUM Architecten (2021). Dekamarkt - Gevels nieuw blok 3. Laatste wijziging 05-05-2021. Projectnummer 1245. Tekeningnummer AO 300Z-3.
- SUM Architecten (2021a). Detailboek. Laatste wijziging 23-11-2020. Projectnummer 1245. Tekeningnummer AO 400Z.

Bijlage 1: Checklist en voorbeeldlogboek

Checklist ecologisch werkprotocol

Soms gebeurt het dat tijdens werkzaamheden nieuwe inzichten ontstaan over de aanwezigheid van beschermde soorten. In overleg met een erkend ecooog wordt het ecologisch werkprotocol hierop aangepast als dit nodig is. Dit wordt bijgehouden in het logboek.

- Het logboek bestaat uit korte verslagen van veldbezoeken, uitgevoerde ecologische begeleiding, gemaakte afspraken en gesignaleerde problemen en hoe deze opgelost zijn.
- De startcontrole en eindcontrole zijn minimaal vereist.
- Het logboek dient ook als bewijslast bij eventuele controles door bijvoorbeeld de regionale uitvoeringsdienst.
- Afwijking van het protocol is alleen mogelijk na overleg met de ecologisch toezichthouder, dit dient in het logboek gemeld te worden.

Algemene aandachtspunten

1. Is het uitvoerend personeel op de hoogte van de omgang met beschermde flora en fauna in dit project, de van toepassing zijnde maatregelen en de geldende wettelijke zorgplicht? Ja / Nee
2. Is het (uitvoerend) personeel op de hoogte gebracht van de inhoud van het ecologisch werkprotocol? (bijvoorbeeld door een presentatie tijdens een kick-off meeting)
Ja, door _____
Datum: _____
3. Is er sprake van een (onder)aannemer? Ja / Nee
Bij ja is de (onder)aannemer ook op de hoogte gebracht? Ja / Nee
4. Wie controleert of volgens het ecologisch werkprotocol wordt gewerkt?
(naam/namen erkende ecologen) _____
5. Data en bevindingen van de controle (eventueel via aparte bijlagen/notities):

Specifieke onderwerpen bij controles

1. Is er sprake van verwijderen van beplanting en vegetatie? Ja / Nee
2. Worden er sloten, poelen of watergangen gedempt? Ja / Nee
3. Indien bij vraag 1 en/of 2 Ja is er kennis genomen van het meest recente ecologisch werkprotocol? Ja / Nee
4. Stemt de periode van uitvoering overeen met het werkprotocol? Ja / Nee
5. Worden de soortspecifieke maatregelen in de juiste volgorde uitgevoerd? Ja / Nee
6. Heeft voorafgaand aan de werkzaamheden overleg met dan wel een controle plaatsgevonden door een ter zakenkundige, gericht op broedvogels? Ja / Nee

Zo ja, door wie, met wie en wanneer: _____

Format logboek

Datum	Locatie	Bevindingen	Afspraken

